

Forord

H.C. Andersen

Med dette første nummer af tidsskriftets 11. årgang giver Sprogforum sit bidrag til H.C. Andersen-året 2005. Samtidig giver 200-året for H.C. Andersens fødsel anledning til, at redaktionen for første gang sætter et helt nummer i en forfatters tegn. Det er vores intention at give baggrundsviden og inspiration til måder at arbejde med og ud fra H.C. Andersens tekster i fremmed- og andetsprogsundervisningen. Det synes vi af flere grunde er en god idé.

Som sprog- og kulturpædagogisk tidsskrift finder vi det spændende at bidrage til H.C. Andersen-året fra vores vinkel. Litteraturen om H.C. Andersen i sprogundervisningen er i vores øjne stadig sparsom - ikke mindst set i lyset af, at udgivelsesaktiviteten inden for det pædagogiske felt, herunder også lærebøger inden for dansk, er meget høj i disse år. Det samme gælder den litteraturpædagogisk orienterede forskning, hvor blandt andet udgivelserne fra Center for Børnelitteratur kan nævnes. Sammenlignet med dette giver opslag i faglig-pædagogiske databaser kun få resultater hvad angår udgivelser om H.C. Andersen inden for fremmedsprogsundervisningen og dansk som andetsprog. Dette nummer udgør vores forsøg på at øge opmærksomheden om H.C. Andersens potentiale i fremmed- og andetsprogsundervisningen, uden at vi dog med et omfang på 64 sider kan nå hele vejen rundt inden for dette emne.

H.C. Andersen har efter vores mening en naturlig plads ikke kun i danskundervisningen, men også i fremmed- og andetsprogsundervisningen. Når eleverne møder H.C. Andersen i en tysk, engelsk, fransk eller spansk oversættelse i en lærebog tilrettelagt til fremmedsprogsundervisningen, møder de teksterne i en til formålet bearbejdet form, tilpasset klassetrinnet

Foto: Per N. K. Jan

skønsmæssige sproglige formåen. De kan også træffe H.C. Andersens eventyr, digte m.m. i form af en undervisers kopi af en eksisterende oversættelse. I begge tilfælde møder eleverne H.C. Andersens tekster, hvis motivverden og sprogtoner de er opvokset med, i en anden sproglig iklædning: det kendte i en ukendt eller anden sproglig klædedragt. Dette møde kan blive til en motiverende øjen-åbner og anledning til at se H.C. Andersen på ny: at se andre sider af H.C. Andersen, end de hidtil har mødt. To af artiklerne i dette nummer handler om oversættelse af H.C. Andersen, fordi vi mener, man skal omgås de forvandlinger eller de 'tab', der ofte finder sted i oversættelsernes omsætning af tone, ironi, humor, talemåder, hverdagsprog etc., meget bevidst i undervisningen, hvor oversættelser og vurderinger af disse kan blive et omdrejningspunkt i sig selv. Komparative arbejdsformer kan her give anledning til øget sproglig opmærksomhed - både på fremmedsproget og modersmålet.

H.C. Andersens værk er en uomgængelig og uvurderlig del af dansk kultur og sprog, og derfor er en indføring i hans værk også af stor betydning for undervisningen i dansk som andetsprog. Mange elever/studerende er kommet til Danmark med et vist forhåndskendskab til H.C. Andersen og hans eventyr, og alle kommer med et kendskab til andre eventyr fra deres egen kulturelle baggrund. Uanset om det gælder inddragelsen af litteratur i fremmed- eller andetsprogsundervisningen, spiller de sproglige færdigheder inden for fremmed-/andetsproget afgørende ind på litteraturreceptionen. Generelt kan den langsomhed, fordybelse og grundighed, tilegnelsen af en fremmed-/andetsproglig tekst kræver, åbne op for sproglige iagttagelser i samspil med litterære analyser og fortolkninger af H.C. Andersen. Eleven møder det egne som det (i første instans) fremmede eller fremmedgjorte, og dette kan give anledning til mange spændende komparative vinkler inden for litteraturhistorie, litterær genre, tekstanalyse og sproglig analyse m.m. I løbet af denne proces bliver indre billeder sprogsat og den heraf affødte konnotationsdannelse er af uvurderlig betydning for udviklingen af evnerne for fremmedsproget - og dermed også for elevernes motivation.

Med baggrund i disse tanker har redaktionen tilrettelagt dette nummer - herunder også rubrikken Godt Nyt med bøger fra Danmarks Pædagogiske Biblioteks samlinger - med en blanding af artikler, der spænder dels over nogle centrale faglige aspekter af forudsætninger for at kunne inddrage H.C. Andersen i fremmed- og andetsprogsundervisningen og dels over praktisk-didaktiske bud på, hvordan man kan inddrage hans tekster. Fortrinsvis er der i dette nummers artikler tale om H.C. Andersens eventyr, og vi har derfor valgt at illustrere nummeret med de kendte tegninger af Wilhelm Pedersen og Lorenz Frölich.

- 5** *Kronik*
Ove Korsgaard: H.C. Andersen - en rodfæstet kosmopolit
Dette nummers kronik er skrevet af Ove Korsgaard, som giver et levende billede af H.C. Andersen i en brydningstid og Danmarks overgang fra flersproget helstat til nationalstat; den skildrer H.C. Andersens positioner og stillingtagen i denne proces, og hvilke smertelige tab og vindinger, den førte til for den berejste og verdensåbne digter.
- 10** *Klaus P. Mortensen: Hjemløs*
Klaus P. Mortensen giver i nummerets første artikel vinkler på H.C. Andersens udsathed og outsider-position som kronisk utilpasset og fastslår herudfra nødvendigheden af, at enhver litteraturpædagogik må begynde og slutte med H.C. Andersens tekster. Dermed argumenterer Klaus P. Mortensen imod tidens tendens til faglig udvanding af videreuddannelser og for en fornyet styrkelse af undervisningens faglige forankring.
- 14** *Viggo Hjørnager Pedersen: H.C. Andersen og Victoria: Engelske attenhundredtals oversættelser*
Viggo Hjørnager Pedersen illustrerer med eksempel i engelske oversættelser af H.C. Andersens tekster, hvorledes oversættelser fra Viktoria-tiden indretter sig efter datidens modtagerkultur, det være sig f.eks. politiske synspunkter, sociale anskuelser eller moralske forestillinger; denne tendens har ført og fører ofte til en formidling af H.C. Andersens tekster, der er tilpasset det enkelte målsprogslands kulturelle normer.
- 20** *Anette Øster: H.C. Andersen i Erik Hougaards oversættelse*
Anette Øster beskriver i sin artikel, hvad der går tabt i mange af de engelske oversættelser af H.C. Andersens tekster, og hvorledes det herskende barnesyn og genrebevidstheden spiller afgørende ind på oversættelserne. Med eksempler fra Erik Christian Hougaards engelske oversættelser påviser hun de stilistiske ændringers effekt med hensyn til tab af humor og ironi, detaljerigdom, finurligheder og sproglig energi i H. C. Andersens eventyr.
- 28** *Michael Dal: H.C. Andersen og de mange intelligenser*
Michael Dal beretter ud fra erfaringer med H.C. Andersens eventyr i dansk som fremmedsprog på Island. Med baggrund i bl.a. en gennemgang af Howard Gardners teori om de mange intelligenser beskriver Michael Dal, hvordan sproglæreren kan tilrettelægge sit undervisningsprogram, så det inddrager så mange intelligenser som muligt; herudfra skitserer han et forløb med H.C. Andersens 'Klods-Hans'.

- 39** *Birte Dahlgreen: Prinsessen på ærten eller H.C. Andersen og 'Almen sprogforståelse'*
Birte Dahlgreen skitserer, hvorledes eventyr kan indgå i det tvær sproglige grundkursus i 'Almen sprogforståelse' (gymnasireformen 2005). Ud fra H.C. Andersens 'Prinsessen på ærten' skildrer hun, hvordan det komparative sproglige arbejde med oversættelser af eventyret fra dansk til fransk og spansk, bl.a. kan øge elevernes sproglige bevidsthed om udtryks- og indholdssiden i sproget og kvalificere deres evne til at analysere tekster.
- 47** *Merete Rasmussen: Storyline - 'Den grimme ælling' i tyskundervisningen*
Merete Rasmussen beskriver, hvordan man kan tilrettelægge et Storyline-undervisningsforløb ud fra H.C. Andersens 'Den grimme ælling' i folkeskolens tyskundervisning. Hun præsenterer et overblik over aktiviteter, nøgle spørgsmål, organisation og materialer i et Storyline-forløb i skemaform og viser hvorledes scenen i andegården i forlængelse af Dan Olweus' mobning-definition kan aktualiseres og relateres til elevernes egen hverdag.
- 53** *Storyline-skema v/ Merete Rasmussen*
- 55** *Annette Winther: Idékatalog - H.C. Andersen for tosprogede børn*
Annette Winther sammenfatter i et idé-katalog om den 'Den grimme' ælling for 4. klasse' nogle praktiske ideer til forløb med H.C. Andersen i andetsprogsundervisningen, som Odense Skoleafdeling har afprøvet i forbindelse med forberedelserne til H.C. Andersen-året 2005.
- 58** *Godt Nyt - omkring H.C. Andersen*
Under rubrikken præsenteres et udpluk af nyere værker fra Danmarks Pædagogiske Biblioteks samlinger om H.C. Andersen og hans værker, herunder også værker med litteraturpædagogisk sigte og lærebøger.
- 61** *Andet Godt Nyt*
Nyeste bøger om fremmed- og andetsprogs pædagogik, tosprogethed m.m. fra Danmarks Pædagogiske Biblioteks samlinger.